

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Apostolica contra nostri temporis hæreses

In quibus Loca illa explicantur, quæ Hæreticj hodie (maximè Caluinus & Beza) vel ad sua placita stabilienda, vel ad Catholicæ Ecclesiæ dogmata infirmanda ...

In Epistolam B. Pauli ad Romanos

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

20. Quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39447

laudare factores legis, non professores; & à Deo approbari veram & realem cordis puritatem, non permanentem cordis impuritatem cum imputata aliqua extrinsecus iustitia. Talis imputatio circumcissionem cordis in Spiritu penitus tollit, quia permanentem impuritatem disertè ponit.

Argumentum Cap. III.

Vult docere, Iudæos, etsi quasdam habeant prærogativas, vt S. Scripturam, circumcissionem, &c. tamen in statu peccati & negotio iustificationis pares esse Gentilibus, & æquè indigere gratia Christi: ideòque vanam esse eorum iactationem de operibus legis. Duas autem in initio proponit quæstiones, vnã de Iudæorum præ cæteris Gentibus prærogatiua, de circumcissione alteram: quarum primam hoc cap. soluit, secundam cap. 4.

20. *Quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo.*

IN huius loci tractatione mirè satagunt hæretici, vt omnem ex bonis operibus coram Deo iustitiam longè latèque exterminent, suamque solam iustificantem fidem substituant. Calvinus satis habès operosè ostèdere de operibus legis moralibus, non de ceremonijs, Paulum hìc loqui, quare aut quomodo legis

legis mādatorum opera non iustificat, pluribus non disputat. Hunc defectum (vt videretur) supplere volēs Theodorus Beza, homocæteris diligentior & accuratior, vt in Caluini schola diutius institutus, ad hāc rem persciendam, omnem hīc lapidem mouet. Primum ordinē & filum disputationis Paulinæ inuertit; postea ipsa verba peregre corrumptac deprauat. Ad primum quod attinet; fatetur hāc verba *conclusionem esse præcedentium; & ex hac conclusione pendere quod prius Paulus dixerat, totum mundum id est, omnes homines, subditū esse Deo, siue iræ Dei obnoxium.* Ego verò, ait Beza, *etsi hac verissima esse confiteor, tamen puro Apostolum contrario potius ordine id, de quo hīc agitur, ex illo colligere. Vide vt disertè profiteretur se ordinem disputationis Paulinæ inuertere. Fatetur enim verum esse (quod est verissimum) Paulum hoc loco illud concludere quod toto præcedenti cap. 2. & à principio cap. 3. huc vsque, & à maiori parte primi capituli, ab illo videlicet loco, Reuelatur ira Dei de celo in omnem impietatem, &c. disputauerat: videl. & Gentium Philosophos, & omnes in communi Gentiles, qui legem naturæ non seruarūt, & ipsos Iudæos, qui suam quoque legem scriptam non custodierunt, omnes fuisse sub peccato, egere gloria Dei, seu gratia Christi. Nunc enim in hoc cap. postquā docuisset, Iudæos, tametsi quasdam haberent prærogatiuas, vt S. Scripturam,*

Paulinæ
disputati-
onis ordi-
nem Beza
inuertit.

D. Pauli
vera dis-
putatio à
vers. 18.
cap. 1.
vsque ad
vers. 20.
cap. 3.

pturam, legem & Prophetas tamen æquè indigere gratia Christi ac Gentiles, quia æquè peccauerant, non seruantes legem suam, de qua Dauidem conquerentem inducit, mox quæ infert, *ca. cux lex loquitur, ijs quæ sunt in lege, legem loqui*, vt probet hæc Prophetæ verba ad ipsos Iudæos maximè pertinere; tum concludit vniuersaliter tam de Gentibus quàm de Iudæis, vt *omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo*, id est, omnes obnoxij sint Deo & iudicio eius. Et quare omnes Dei iudicio sint obnoxij? *Quia* (inquit) *ex operibus legis* (siue scriptæ, siue naturæ) *non iustificabitur omnis caro coram illo*, id est, nemo iustificabitur ex illis solis coram Deo. Et quare? *Per legem enim cognitio peccati*, id est, quia lex siue scripta in tabulis per modum mandati externi, siue scripta in cordibus per modum synderesis & testimonij ac iudicis perpetuò arguentis, nullum remedium peccato adfert: nisi quòd eius notitiam inducit: & facit quidem vt cognoscatur peccatum, sed non facit aut vt eius regnum ac dominium tollatur, aut vt eius reatus per remissionem & veniam deleatur. Hæc quum dixisset Apostolus, & probasset *reuelari iram Dei de celo in omnem impietatem*, redit ad primum suum ac principale subsumptum, quo dixerat, *Iustitiam Dei in Euangelio reuelari ex fide in fidem*. Ait enim: *Nunc autem*, id est, in Euangelica prædicatione, *sine lege*, id est, sine adiutorio legis, aut admi-

Verf. 20.

Lex quid facit & quid non facit.

Rom. 1. 18.

Rom. 1. 17.
Rom. 3. 21.

F   niculo

niculo operū legis præcedentium, *iustitia Dei* (de qua prius dixerā) *manifestata* seu reuelata est: nūc quidē toto orbe patefacta, ita tamen vt eadē fuerit *restificata a lege & Prophetis*, quia tum lex tum Prophetæ gratiæ Christi per Euāgelicā prædicationem propalandæ testimoniū perhibent; *iustitia* (inquam) *Dei per fidē Iesu Christi*: nō ex legis scriptæ dictamine, aut naturā viribus: idque nō erga solos Iudæos qui legē & Prophetas tenuerūt, sed *in omnes & super omnes qui credūt in eū*: quia, vt antea ostensū est, *omnes peccauerūt, & egēr gloria Dei*. Hęc est hoc loco tota & perspicua Apost. disputatio.

Beza fingit Paulū intendere quod nūquam in Paulo apparet.

Nunc, vt eam peruertat Beza, videamus. Puto (inquit) *Apostolum contrario potius ordine, id, de quo agitur, ex illo colligere*. At quidnam est *id de quo agitur?* aut quid hīc Apostolo propositum vult? *Docere* (inquit Beza) *nullum hominem alia ratione quā fide in Christum salutem consequi*. Hoc argumentum, hic scopus, hęc intentio in Apostoli verbis nusquam apparet. Vult quidem docere Apostolus, absque fide in Christum neminem salutem consequi. Ideo omnes conclusit sub peccato, qui ex lege iustificari se posse, seu scripta seu naturali, existimabant. Sed *non alia ratione quā fide, id est, sola fide, omnes iustificari*. Apostolo docere propositum non fuit. Spectrum hoc est hæreticorum nostri temporis, ex vnius Lutheri insano cerebro depromptum. Aliud & longē aliud est, nō absque fide quempiam coram

oram Deo iustificari, aliud per solam fidem iustificari. Illud eius necessitatē absolutam, hoc eius perfectionem vnicam affirmat. Multa sunt ad rem necessaria, quæ eam non perficiunt, vt ad hominis alimentum panis, ad arborum fructus pluuia, & similia. Qui ei quod necessarium est, perfectionem tribuunt, dum vni necessario firmiter retinēdo incumbunt (puta soli pani aut soli potui) à totius rei possessione excidunt, (nempe ab alimēto) quia cætera necessaria, vnde id perficiatur quod quærent, hac ratione negligunt & amittunt. Idē hodie hæreticis accidit in causa salutis ac iustificationis nostræ coram Deo. Quia Paulus fidei necessitatē premit, eius vnicam & sufficientē perfectionē cōcludūt. Mētur ergo insigniter Beza in hoc suo primo fundamēto.

Videamus tamen quæ superextruat, vt tota eius oratione perspecta, eiuſque falsitate & absurditate reiecta, veritas ipsa magis eluceat. Hoc (inquit) probat Paulus ex eo quod vna fide in Christum iustificemur. Atqui hoc esset idem probare per idem. Sinamus eum tamen paulisper, & cætera videamus. Nos vna fide iustificari ex eo docuit Paulus, quod necesse sit nos aut fide aut lege iustificari. Hoc rursus Paulus non docuit, neque hoc dilemma vsquam statuit. Id tantū Apostolo proponitur, vt doceat nos fide in Christū iustificari, vtq; eius necessitatē ad salutē doceat. Iustificationem ex lege ideo Apostolus reijcit, non quia legis

Fidei necessitatē in perfectionem transformā hæretici.

Cur Paulus iustificationem ex operibus legis reijcit.

observatio non iustificat, sed quia absque fide in Christū & gratiæ adiutorio (quod nisi creditibus in Christū datur) nemo legē servavit, nec Iudæus nec Gentilis. Alioqui (quod cōtra istos hæreticos & Paulinę disputationis depravatores diligenter notandū est) Paulus in hac ipsa disputatione præcedente, vbi pro fidei in Christū necessitate acerrimè pugnat, ex legis tamen observatione homines iustificari apertissimè docuit. *Factores* (inquit) *legis iustificabuntur. Circuncisio prodest, si legem observes. Qui in abscondito Iudæus est, in quo videl. est circuncisio cordis in Spiritu, non litera; eius laus non ex hominibus, sed ex Deo est.* Rursum in præcedentibus legis observationi & bonis operibus promisit Paulus *mercedem vitæ æternæ*, quam legis observatio nunquam promeretur, si pars & causa aliqua iustitiæ nostræ nō essent.

Reddet unicuique secundum opera eius: ijs qui secundum patientiam boni operis gloriam & honorem & incorruptionem querunt, vitam æternam. Quid apertius dici potuit pro bonorum operum mercede, & pro iustitia legis, ijs qui servant eam? Hoc igitur dilemma, quod fingit Beza, Paulus non posuit; videl. *quod necesse sit aut fide aut lege iustificari*, quasi ex vtraque iustificari absurdum aut impossibile esset. Deinde superius cap. i. hoc idem dilemma alijs verbis Beza posuit, vbi & illud refutatum reliquimus. Pergamus nihilominus cum Beza. *Lege vero nos non iustificari ostendit ex eo quod nemo sit homi-*

Rom. 2.
13. 29.

Rom. 2.
6. & 7.

dominum cui Deus è celo nõ testetur se infestissimum esse. Nã ex ira colligitur ira causa, id est, iniustitia. Cedo verò vnde hanc iniustitiam? Ex eo quòd neque Gentes natura legem obseruant, neque Iudæi Moysis legem. Hoc totum est verum, & hoc est quòd priùs diximus, ideo Apostolum ostendere, neminem ex lege iustificari, id est, neminem Gentilem aut Iudæum absque fide Christi, quia nulli tales legem obseruant. Sed ex eo non sequitur homines ex sola fide iustificari, auteos ex lege non iustificari, qui eam per fidem in Christum faciunt & obseruant. Perspiciendum diligenter est, in quo seipso & alios hæretici fallunt. Pergamus cum Beza. Hæc in summa Paulus adhuc demonstrauit, simulq; aduersus ea obiter differuit, quæ vel hi vel illi obijcere poterant. Nunc verò tandem ex eo quòd totum mundum probauit ira Dei esse obnoxium, concludit quòd probandum suscepit, nullum videlicet hominem ex operibus vllius legis iustificari. Verum hoc est, vt diximus, quia nullus absque fide in Christum legem seruauit, sed omnes peccauerunt, & egent gloria Dei. In hoc (inquam) sensu verum est, Paulum concludere neminem ex operibus vllius legis iustificari. Quem sensum quia Beza non tenuit, aut saltem dissimulauit, vide quid inferat. Ac ita demum sublata vna parte dilemmatis, alteram ponit: nos videlicet, quum lege non iustificemur, vna fide iustificari, ac proinde vna fide seruari, quæ quidem est ex Euangelij auditu. Ita tandem efficitur, Euangelium esse potentiam Dei

F 3

in sa-

Pauli vera
cõclusio.

in salutem omni credenti, in qua questione posuimus huius epistolae statum. Tota eius conclusio claudicat & concidit, quia dilemma, quod fingit, Apostolus non posuit, ut iam ostensum est.

Operum iustificatio reiecta non probat solum fidei iustificatione. Idcirco non sequitur hoc enthymema: *Ex operibus legis nemo iustificatur: ergo ex vna fide omnes iustificantur.* Non sequitur, inquam, quia causa cur ex operibus legis neminem iustificari Apostolus concludat, non ea est, quod opera legis obseruata neminem possint iustificare (contrarium quippe hoc ipso loco docuerat) sed hæc est, quia absque fide Christi nec Gætes nec Iudæi legem obseruauerunt, quod Apostolus sua præcedenti disputatione demonstrauit: quo demonstrato, etiam id effectum est, *Euangelium esse potentiam Dei ad salutem omni credenti, quia in Euangelio reuelatur iustitia Dei ex fide, id est, illa iustitia reuelatur, qua Deus nos iustos facit credentes in illum, quia non nisi credentibus suam gratiam impertit, vnde iustè viuatur.* Hæc est vera Apostoli hoc loco disputatio, ex ipsius verbis liquidò demonstrata, quam nefariè peruertere voluit Beza, ut id ex Apostolo concluderet, quod Apostolo propositum fuisse nulla eius verba demonstrant; imò cuius contrarium disertis verbis Apostolus demonstrauerat. Atque hæc de ordine ac filo disputationis Paulinæ hætenus.

Pauli verba Beza corrūpit. Nunc quomodo ipsa Pauli verba Beza corruperit, ut verborum Pauli sensus, qualem

lem dedimus, magis ac magis illustris appareat, paucis explicandum est. Ex operibus legis iustificari (ait in hunc locum Beza) significat ex eo quod præstetur lex iustificari. Neque enim hæc possunt aut debent de operibus legis simpliciter aut absolute intelligi, quæ vel lex natura vel lex Moysis præcipiunt aut vetant (quum ea sint reuera huiusmodi, vt, si quis ea præstaret, iustitiam suerint ei merito collatura) sed opera legis vocat eorum præstationem quæ lex præcipit, siue opera quatenus à nobis aut præstantur aut non præstantur, non autem simpliciter quatenus præcipiuntur à lege. Videat hic lector egregiam nefarij hominis imposturam. Non possunt (inquit) nec debent intelligi hoc loco opera legis simpliciter, & quatenus præcipiuntur à lege. Quare verò nec possunt nec debent sic intelligi? Quia (inquit) ea reuera eiusmodi sunt, vt, si quis ea præstaret, iustitiam ei suerint merito collatura. Atqui hoc est prorsus principium petere. Hoc est dicere, Non debet sic intelligi, quia hoc facit contra me; quia hoc sententiam meam subuerteret, qua dico Paulum hoc loco docere quod observatio legis non iustificat, sed sola fides. Nam si hic sensus admittatur, Ex operibus legis nemo iustificatur, quia opera legis, quatenus ex sola doctrina & mandato legis innotescunt, neminem iustificat; si hoc solo sensu Paulus negat ex operibus legis homines iustificari, quia doctrina legis non sufficit ad iustitiam aut executionem operum; tunc legis observationem

Impositura Bezae egregia.

Paulus non remoueret à causa iustificandi, vt ego volo, sed solam doctrinam legis: ipsa verò observatio legis posset esse nihilominus causa iustificandi, quia reuera præstatio legis iustitiam adfert, quã præstatione seu obseruatione ego censeo omnibus esse impossibilem, ideoque illã quoque his Pauli verbis à iustificationis negotio remoueri volo. Videat ergo lector, & obseruet, quòd reiecta verè interpretationis nullã causam adfert Beza, nisi quia illa interpretatio contra ipsum facit: quod est principium petere, quo illud sibi pro absurdo concedi vult, quod non absurdum sed verum esse aduersarius dicit, & absurdi aliquid habere ipse probare debuit.

Iam verò vtrũque manifestum est, tam de operibus legis Apostolum hinc loqui quatenus præcipiuntur, quàm de illis non loqui quatenus præstantur. De illis se loqui quatenus præcipiuntur, verbis proximè sequentibus demonstrat; *Per legem enim cognitio peccati*: de illis se non loqui quatenus præstantur, alijs verbis præcedentibus aperte docuerat dicens; *Factores legis iustificabuntur*. Quare S. Augustinus, Apostoli hoc loco sentum multo, opinor, felicius assecutus quàm Beza, illam Pelagianorum impiam euasione, qua dicebant se laudare Deum iustificationis suae auctorem in eo quòd legem dedit, cuius intuitu scirent quemadmodum viuere debeant, ex his Apostoli verbis refellit, dicens: *Nec audiunt quod legunt,*

Paulum loqui de operibus legis quatenus præcipiuntur.

Rom. 2.

De Spiritu & lit. c. 8.

legunt, quia non iustificabitur ex operibus legis om-
nis caro coram illo. Censuit nempe Apostolum
hoc sensu dicere, Ex lege nemo iustificatur,
quia ex doctrina & auditu legis nemo iustifi-
catur, quod volebant Pelagiani absque adiu-
torio specialis gratiæ. Sed & postea ne adderēt
& dicerent Pelagiani, *hominem quidem non iusti-* Ibidem
ficari per legis imperium (quod hinc Apostolum cap. 9.
docere fortè faterentur) *iustificari tamen per li-*
berum arbitrium, hanc impietatem ita refutat,
vt ostendat Apostolum in sequentibus docere
gratiã Christi legis doctrinæ adiungendã esse,
vt sic ex legis observatione homo iustificetur.
Quod enim Apostolus statim subiicit, *Nũc sine*
lege iustitia Dei manifestata est, testificata à lege &
Prophetis, exponit sic August. *Per legẽ quidẽ testi-*
ficata, quia lex iubẽdo, & minãdo, & neminẽ iustifi-
cando, satis indicat dono Dei iustificari hominem
per adiutorium Spiritus. Et paulò post: *Iustitia*
Dei sine lege est, quam Deus Spiritu gratiæ creden-
tibus confert sine adiutorio legis, id est, non adiuto à
lege. Sic ergo ex operibus legis, quæ nimirum
ex sola legis doctrina, aut ex solo imperio &
timore legis præstantur, nemo iustificatur:
quia quomodocunque per illa subsidia præ-
stantur, non verè nec sicut oportet præstãtur.
Non ex radice fidei & charitatis proficiſcun-
tur, ideoque Deo placere aut hominem co-
ram Deo gratum ac iustum facere non pos-
sunt. Hanc vim habet illa verba, *ex operibus legis*
neminem iustificari, quod ad opera legis attinet.

De iustifi-
candi vo-
cabulo.

Nunc de vocabulo iustificandi questionem etiam hoc loco mouet Beza, vt huius loci sensum, quem cupit, lectori probabilius inculcet, eumque facilius decipiat. Quia res futura apud Paulum disputationibus plenius intelligendis non parum conducet, eum hoc loco audiemus, *Quid hic valeat iustificandi verbum (ait Beza) non immerito queritur, quum nulla grauius possit questio exoriri, & ab huius verbi explanatione tota pene pendeat huius controuersia decisio.* Primum igitur Catholicam, vt sibi videtur, proponit sententiam. Dicunt sophista, *Nos fide iustificari, sic accipiendum esse, quod credentibus (id est, ijs qui in genere assentiuntur verbo Dei) in seratur gratia, praeuntibus preparationis operibus data, qua adiuuante & cooperante induti iustitia seruamur, sicut scriptum est, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Itaque apud istos fide iustificari, non declarat iustum fieri ἐνεργεία, sed δωρεά; id est, gratiam accipere, cuius adiutorio postea nos ipsos iustos faciamus. Haec illorum est doctrina.* Catholicam doctrinam, quam sophistarum vocat, nec recte nec plene explicauit. Dicunt Catholici, iustificandi vocabulum dupliciter accipi debere, sicut duplex est hominis iustificatio. Vna est iustificatio impij, qua homo primum Deo reconciliatur, & fit ex impio iustus; ex filio irae, filius Dei. Hanc primam iustificationem (sic enim distinctionis causa vocari solet) dicimus fieri ex fide qua credimus Deo, à qua necessario incipiendum est, *quia sine fide impos-*

Iustificandi
vocabuli
in sensu
Catho-
lico.

Heb. 12.

impossibile est placere Deo. Ad fidem accedere debet amor Dei, odium peccati, & status præteriti, pœnitentia, spes veniæ, quibus præeuntibus præparationis operibus, ex speciali Dei auxilio profectis, *non datur* (vt ait Beza) *gratia*, quasi illorum merito daretur, sed dispositiones sunt in Scripturis requisitæ: quibus positis, aduenit forma gratiæ qua Deus gratuito peccatorem donat, per & propter merita Christi in quem credit, quem amat, in quem sperat atque confidit; quæ sanè gratia eum formaliter iustum & Deo gratum facit. Hac gratia Dei adiuuante & cooperante cum libero hominis arbitrio iam sanati & iustificati, fiunt opera iustitiæ, seu observatio mandatorum Dei, qua magis iustificantur, seu iustitiæ incrementum accipiunt credentes, quæ etiam illis ad vitam æternam consequendam necessaria est, sicut scriptum est; *Si vis ad vitam ingredi*, *Matt. 19. serua mandata.* Itaque apud Catholicos fide iustificari nec *ἐνεργεία* nec *δυνάμει* iustum fieri declarat, sed vnam causam iustificationis nostræ, eamque primam ac radicalem, significat. Ipsum sanè iustificari, seu ex impio iustum fieri, significat gratiam Dei habitualement accipere, seu, vt Paulus loquitur, *Spiritum Dei inhabitantem habere*: cuius sanè adiutorio nos ipsos iustos facimus, vt Beza loquitur; id est, nostræ iustitiæ augmento & merito cooperamur, iuxta illud Apostoli, *Gratia Dei mecum.* *1. Cor. 3.* Hic enim Spiritus Sanctus credentibus datus, *est.*

est fons aqua salientis in vitam æternam, id est, principium & causa copiosa bonorum operum quæ perducunt ad vitam æternam. Hæc est Catholicorum doctrina de fide iustificante, breuiter & rudi minerua explicata, quantum huic loco sufficit: quam alio loco plenius & vberius per omnes eius partes explicatam & ex ditinis Scripturis confirmatam dedimus. Nunc quæ sit Bezae & suorum sententia audiamus.

In princip.
fidei in
prolegō.
lib. 5.

Fides iu-
stificans
Caluina-
na nouel-
la.

Sed ij per quos nostra ætate Dominus veluti sepulchrum Christi beneficium in lucem reuocauit (ergo nouellum & recens esse suum dogma fatetur: ergo Christi beneficium de iustificatione humani generis hæcenus sepultum & ignoratum fuisse affirmat: ergo ante hos homines nostra ætate exortos nemo Christianus, nemo saluus factus fuit: *Qui enim ignorat, ignorabitur; & qui sine fide peccauerunt, sine fide peribunt: quæ sola ad omnia, quæcunque dicturus est Beza, refutanda sufficiunt*) quæ hæc viderent ex diametro pugnare cum Apostoli doctrina & argumētis, (non cum Apostoli doctrina, sed cum Lutheri placitis, cui magis adhærere quam veteri totius Christiani orbis fidei maluerunt, hoc solo nomine inprimis detestandi) verbum, *Iustificari*, in hac propositione, *Iustificamur fide sine operibus, siue gratis, siue sola*, (hæc enim omnia idem pollet) explicat ex Hebræorum consuetudine, pro absolui coram Dei tribunali: non quod iusti simus in nobis ipsis (si iustus enim Christus esset mortuus, ut colligit Apostolus ad Galat. 2. 21.) sed quia Christi iustitia nobis impute-

gratias, gratis per fidem, siue quia Deus nos in Christo
exapitose, Ephes. 1. 6. Hæc nouella explicatio
 innumera absurda habet, quæ latius expli-
 cata videre lector potest in opere nostro de
 Iustificatione, maximè in lib. 5. & prolego-
 menis eius. Sed vt hic breuiter aliquid dica-
 mus, primū, *iustificari per fidē sine operibus legis*,
 vel *iustificari gratis per Christū* nō idem pollent
 quod *iustificari sola fide*, vt hoc eodē cap. vbi
 illa duo Apostolus dicit, explicabitur. *Iustifi-*
cari sine operibus legis per fidem, significat fidē ad
 iustificationē esse necessariā, absque bonorū
 operum executione quæ fidē præcedat, quia
 quæcūque bona opera fidē præcedunt, ad iu-
 stificationē facere aut iuuare nō possūt. Iusti-
 ficari autem sola fide in sensu Beza significat,
 vt homo iustificetur solā fidem sufficere, nec
 vel cū fidē iustificāte charitatē, pœnitētiam,
 spem veniæ, vt aliquas iustificationis causas
 disponentes cōcurrere, vel post fidem ad iu-
 stitiæ incrementum charitatis opera accedere.
 Qui sensus quātum à priore longè lateque
 distet, nemo tam cæcus est qui non videat. *Iu-*
stificari gratis per gratiam Christi, per fidem in
sanguine eius, significat iustificari seu Deo re-
 conciliari, nō ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos,
 vt alibi Paul. loquitur, sed secundū suā misericor-
 diā qua saluos nos fecit: ad quā misericordiā ta-
 mē percipiendā fides adesse debet, nō quidē so-
 la, sed in primis & ante omnia. Ideo adiecit
 Paulus, *per fidē in sanguine eius*: quia de fide
 Christi

Iustificari
 sine ope-
 ribus per
 fidem,
 multum
 differt à
 iustifica-
 tione per
 solā fidē.

Tit. 2.

Christi hoc loco questio est. Sed alius Apostolus charitatem non minus esse necessariam docet dicēs: *Qui non diligit, manet in morte*. Sic iustificatur impius, Deoque reconciliatur non solum per fidem in sanguine Christi, sed etiam per dilectionē Dei & proximi. Quod autem, iustificari, exponunt pro, absolui, et Hebræorum consuetudine, insulse faciunt multas ob causas. Primum, quia tamen alibi quando, tamen non semper in ipso veteri Testamēto illa vox eo sensu accipitur. Deinde, ut ibi sepe hoc modo acciperetur, doctrina tamē Euāgelica & Apostolica, quæ noua per Christū iustificationē docet, ex Hebraica verbi significatione pēdere non debet: sed ut alia multa, ita & hoc verbū in ea significatione accipere oportet quā præsens causa postulat. Tertiō, ut in ea significatione accipiatur vocabulū iustificādi, sensum tamē hæreticorum nihil adiuuat. Nā in forēsi iudicio nemo legitimē absoluitur, aut pronunciat iustus, nisi qui reuera talis est. *Eia. 5. Va qui iustificatis impiū, id est, absoluitis & pronūciatis iustū qui nō est.* Rursum *Prou. 17. Qui iustificat impiū, & qui condemnat iustum, abominatio est.* At qui isti in suo sensu iustificāt impios. Ait enim Beza, *Non quod iusti simus in nobis ipsis.* Vult ergo Deum iustificare impios, id est, in sensu literæ Hebraicæ, eos iustos pronunciare qui non sunt. Quid nunc iouat Bezam aut suos vocabulū iustificandi ex Hebræorum consuetudine

1. Ioan. 3.

Iustificādi
vox ab
Hebræorū
consuetu-
dine non
accipiēda.

1.

2.

3.

rudine acceptum? Sanè vt homines in se im-
pios & iniustos Deus pro iustis habeat, (quod
postea impius Beza apertè dicit, tum hoc in
loco, tum infrà ad Rom. 4. 5. vbi latius re-
futabitur) non absurdè tantùm sed & impiè
asseritur. Deus enim ita iustificat impios, vt
non solum absoluat eos à reatu peccatorum
prætorum, sed etiam faciat ex impijs iu-
stos, id est, non sola remissione peccatorum
(vt cū Pelagianis sentit Beza cū suis) sed etiã
interna renouatione, qua iusti in seipsis sunt,
eos iustificet; vt ex varijs postea Scripturis
in Paulo maximè apparebit. Quare iudicia-
lis huius vocabuli significatio inhærentem
iustitiam in iustificatis per Christum non
excludit, sed necessariò includit.

At (ait Beza) si iusti sumus in nobis ipsis, fru-
stra Christus esset mortuus, vt colligit Apo:tolus ad
Gal. 2. 21. vbi ait: Si per legem iustitia, ergo gratis
Christus mortuus est. Magna & incredibilis est
Bezæ & aliorum hodie hæreticorum cæcitas.
Si iusti sumus in nobis ipsis, Deo nos per
Christum iustificante (nam de iustificatis per
Christum hæc scripsit Beza) Christus frustra
mortuus esset. Quis talem dementiam non
exhorrescat & execretur? An non enim pror-
sus contrarium necessariò sequitur? Si iusti-
ficati per Christum iusti non essemus, planè
Christus frustra mortuus esset. Quid enim?
An disertissimè Paulus ipse non dicit? De-
dit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni
iniqui-

Hæretico-
rum ho-
die cæci-
tas ma-
gna.

Tit. 1. iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Ecce, Christus mortuus est, non solum ut absolueret ac redimeret ab omni iniquitate præterita sed ut mundaret sibi populum acceptabilem: id est, ut ex immundo mundum faceret, ex impio iustum, sectando bona opera, quæ sunt opera iustitiæ. Qui enim facit iustitiam, iustus est. Alia loca sunt quæ idem manifestè docent, ut ad Coloss. 1. Rom. 8. Ephes. 5. Hebr. 9. 1. Petr. 1. & 1. Ioan. 1. quæ singula suo loco tractabimus.

1. Ioan. 3. opera, quæ sunt opera iustitiæ. Qui enim facit iustitiam, iustus est. Alia loca sunt quæ idem manifestè docent, ut ad Coloss. 1. Rom. 8. Ephes. 5. Hebr. 9. 1. Petr. 1. & 1. Ioan. 1. quæ singula suo loco tractabimus.

At Paulus dicit: Si per legem iustitia, ergo gratia Christus mortuus est. Nihil hoc ad rhombum loquitur hoc Apostolus non de iustificatione per Christum, ut pie, iuste, ac sobriè in hoc seculo uiuant, de quibus nunc sermo est, sed de illis qui per carnalem legis obseruationem absque fide & gratia Christi iustificari se posse præsumebant, ut Iudæi increduli; aut saltem carnalem illam obseruationem ad iustificationem per Christum acquirendam, necessariam esse opinabantur, ut illi Galatæ ad quos Paulus scripsit. Hæc quoque verba suo loco explicabuntur. Eò se vertat lector qui plura videre desiderat.

Tandem in hoc solo ponit Beza iustificari per Christum, quod Christi iustitia nobis imputatur gratis per fidem. Sed aduertat lector, omnes Pauli Epistolas, omnèque Scripturam Apostolicam aut Euangelicam, siue alià quamcumque voluminū diuinorum, nusquam & nunquam

Imputari
Christi iustitia
per
fidem, nulla
Scriptura
dicit.

nunquam hanc imputatam iustitiam leget. Spectrum est cerebri Lutherani, quod Calvino & Beza placuit. Quod autem Paulus dicit, *Deus nos in Christo exasperatos, gratos fecit*, illud adeo pro imputatiua iustitia non facit, ut contra illam maximè faciat. Docent enim illa verba, Deum nos in Christo multis gratiarum donis replese, ut sancti ac iusti essemus in nobis ipsis. Hoc enim vis verbi *ἐξ-πέρωσ* designat, quod multò plus est quàm si dixisset, *ἐξ-πείσασ*, in gratiam recepit, ut notauit doctissimus Chrysostomus; ut ad illum locum plenius dicemus. Ipsa ergo iustificatio per fidem, quam hic ponit ac definit Beza, non solum diuinis Scripturis conformis non est, sed & illis ex diametro repugnans; nec solum Scripturis repugnans, sed & in se absurda & impia, utpote quæ faciat Deum sic iustificare impium, sicut iniqui & corrupti iudices iustificant impios, & condemnant iustos.

Videamus nunc quid amplius iustificatio-
 ni per Christum tribuat. Huius (inquit) iu-
 stificationis effectus est illa innouatio Spiritus, quæ
 in nobis non per opera coram Deo iustificandis, (quod
 quidem verum est de prima iustificatione
 impij, vbi nulla opera iustificationis causa
 efficientes aut merita sunt, tamen si causæ dis-
 ponentes sunt, ut antea dictum est) sed iam
 antea per fidem iustificatis (non tamen per solam
 fidem, sed per alias quoque virtutes æquè

G   dispo-

Iustitiz
fructus
iustificat
coram
Deo.

disponentes ac fidem, vt charitatem, penitentiam, spem veniæ, &c.) fructus illos iustitiæ profert, de quibus loquens Apostolus, proposito nobis Abrahamo credentiū patre: Si Abraham (inquit) ex operibus iustificatus fuit, habet quod glorietur, sed non apud Deum. Vult ergo Beza fructus iustitiæ, quos per renouationem Spiritus iam iustificati proferunt, nullo modo quempiam iustificare, quia ipse Abraham ex operibus coram Deo iustificatus nō fuit. Atqui Abrahamum ex operibus iustificatum fuisse disertissimè Iacobus affirmat. Nec Paulus Abrahamum ex operibus in fide factis iustificatum fuisse negat, sed ait Abrahamum ex operibus simpliciter non fuisse iustificatum, intelligens opera absque fide, vt eo loco latius explicabimus; & tam Abraham quam alios ex bonis operibus in fide factis coram Deo iustificari, eo in loco inuictè ostendimus. Porro fructus iustitiæ esse quoque opera iustitiæ, & verè iustificare, id est, magis iustum facere, tum Paulus in locis iam dudū tractatis, tum infra in alijs tractatibus edocet: & ipse in primis D. Ioannes, qui in Apocalypsi de bonorum operum studio dicit; *Qui iustus est, iustificetur adhuc: & epist. 1. ait; Qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est: quæ vtraque loca postea tractabuntur.*

Cap. 22.
Cap. 3.

Pronunciat tamē & concludit Beza: *Hanc doctrinam qui non complectetur, anathema erit.* Arrogantia stulta: Vide quid faciat cathedra Geneuensis: quæ fulmina

fulmina iaculatur, quos crepitus facit, quos sibi spiritus sumit superba meretrix. contra Sponsam Christi, contra omnium maiorum fidem (hanc enim suam nouellam esse ipsemet professus est) contra diuinas Scripturas! Audet superbus hæreticus omnibus qui hætenus fuerunt toto orbe Christianis anathema dicere. Professus enim est, ab ijs hanc doctrinam tradi, qui nostra etate veluti sepultum Christi beneficium in lucem reuocarunt. Quid ergo ad huius hominis dementiam ac furorem reliquum esse potest?

Sed Bezam adhuc (vt audio) superstitem, eiusque sectatores, quibus hæ Annotationes Bezane magis placent quam omnes veterum Patrum commentarij, vno verbo monebo.

Carduus Libani misit ad cedrum quæ est in Libano, dicens, Da filiam tuam filio meo vxorem: transieruntq; bestie saltus quæ sunt in Libano, & conculcauerunt Cardium. Percutiens uenauit Geneva super Edom, super indoctos & instabiles Ecclesie Catholice filios: & subleuauit illam cor suum. Sit contenta gloria sua, qua gloriatur in malitia quæ potens fuit in iniquitate: & sedeat in domo sua. Superbiat apud domesticos & sectarios suos. Quare prouocat malum, vt cadat ipsa, & magistri sui secum? Dicit anathemam toti Ecclesie Christianorum. Dilexit maledictionem, & veniet ei. Induit maledictionem sicut vestimentum, & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in osibus eius. Fiat ei sicut vestimentum

Geneu-
fium ar-
rogantia
retuditur.

4. Reg. 14.

psal. 105.

mentum quo operitur, & sicut zona qua semper praecingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud Dominum, & qui loquuntur mala aduersus animam meam. Haec vox seu Christi seu Ecclesiae eius est. Beza maledicens Ecclesiae, quae haec tenus fuit, vniuersae, sponso quoque eius Christo maledixit: veniet super eum maledictio; atque vtinam haec tenus non venerit!

Beza duo argumeta contra seipsum proponit, & neutri respondet.

Post ridiculum suum anathema vnum Patris locum sibi obijcit Beza, quali veritatis amans, & vt lectori omnino satis faceret. Sed (inquit) nonnulli obijciunt, Apostolum ipsum infra cap. 5. vers. 19. το δικαιον οδαι interpretari & iustos καδικαοδαι, id est, iustum constitui; & minime conuenire Dei natura vt iniustos absoluat. Duo proposuit contra seipsum argumeta. Vnum, Apostoli verbum, quo de Christo infra cap. 5. dicit: Ita & per vnus obediionem iusti constituntur multi. Alterum rationis firmam, quia iniustos & impios absoluere, seu iustos pronunciare qui tales non sunt, Dei certem naturam, & veritati in primis repugnat. Nunc quomodo ad haec duo respondeat, aduertat lector. Respondeo (inquit) nos fide iustos fieri, sed impunita nobis Christi iustitia; & propterea, quamuis in nobis simus iniusti, tamen vt in Christo vere iustos absolui, atque ad eum remissis peccatis fieri Christi coheredes. Primum ad Apostoli verba nihil respondet, ne gry quidem. Illa autem quantum vim habeant, & quam euidenter inhaerentem nobis Christi beneficio iustitiam confirmant,

frment, atque imputatam subuertant, suo
 mox loco cap. 5. ostendemus. Demde ad
 alterum etiam argumentū nihil responder.
 Non responder, inquam, ad allatam absur-
 ditatē, *Dei naturę repugnare vt iniustos absoluat;*
 nec quomodo cum Dei veritate & iustitia
 tanta absurditas subsistere queat, docet. Tan-
 tum modo stultorum aut pertinacium homi-
 num more, conclusionē ex illis argumentis
 consequentē negat, suamque denuo sententiā
 fortiter affirmat. Ait enim rursus & repetit,
nos imputata Christi iustitia iustos fieri, & vt verē
in Christo iustos absolui, quamuis simus in nobis in-
iusti. Atqui hoc ipsum illud absurdū est, quod
 ex illis argumentis duobus, quę attulit, refu-
 tatū & reiectū fuit. Ait enim Apostolus, nos
 esse *constitutos iustos*, nos factos esse iustos per
 Christi obedientiā. ergo non imputari nobis
 Christi iustitiā, aut habere tātū pro iustis,
 quū si mus iniusti. Esse iustū, & esse iniustū,
 cōtraria sunt. Esse nos iustos, constitui iustos,
 effici iustos, ait Paul⁹: (hoc enim totū signi-
 ficat *δικαιοσύνην καὶ δικαιοσύνην*) esse nos iniustos, ait
 Beza. Sic Pauli verbis nō responder, sed for-
 titer cōtradicit. Rursus, absoluerē iniustos,
 & pronūciare iustos qui nō sunt iusti, *Dei na-*
turę repugnat. Respōdet Beza nos esse in nobis
 ipsis iniustos, & tamē quasi iustos absolui. Sic
 absurditatē allatā non soluit, sed statuit; nec
 expedit, sed agnoscit. Vel igitur docere hære-
 tici debēt quomodo ista cōtraria subsistūt, cō-

Q 3 stitui

Imputati-
ua iustitia
Paulo cō-
tradicit &
Dei natu-
ra repug-
nat.

stitui iustum, & esse iniustum; absolui & pro-
nunciari à Deo iustum, & non esse corā Deo
iustum, quod Dei naturæ repugnat; vel ut
commentitium iustificandi modū à se ipsis
hac ætate inuentum statuunt, ipsa Pauli ver-
ba ad Rom. 5. 19. prorsus negare, & absur-
ditates seu impietates potius Dei naturæ pu-
gnantes aperte tueri ac defendere.

Contra-
dictio
manifesta
doctrinæ
Caluina-
næ.

Addit adhuc aliquid Beza, quasi præce-
dentem impietatem moderari volens, sed re-
uera ei manifestè contradicens. *Quod autem
attinet ad nouam vitam, siue iustitiam quam nobis
inherentem vocant, ea certè non est causa sed effectus
eius iustitiæ, cuius imputatione seruamur. Quoniam
quisquis in Christo per fidem iustificatur, is quoque
Christi Spiritu sanctificatur.* Primum aio hanc
explicationem præcedenti doctrinæ mani-
festè contradicere. Si enim *quisquis in Christo
per fidem iustificatur*, imputata illi per fidem
Christi iustitia (sic enim, iustificari in Chri-
sto per fidem, exposuit Beza) *is quoque Spiritu
sanctificatur*; ergo quisquis in Christo per fidem
iustificatur, is quoque iam in seipso non est
iniustus aut impius, sed est in seipso sanctus
& iustus. Quid enim? Qui Spiritu Christi
sanctificatur, sanctus non erit? immundus, in-
iustus, impius erit? Aut Spiritus Christi ali-
ter sanctificat, quàm per dona gratiæ suæ in-
ternam sanctitatem impertiendo, & *nouam
in Christo creaturam efficiendo, ut homo in
nouitate vitæ ambulet, ut seruiat Deo in san-
ctitate*

Gal. 5.

Veritate & iustitia coram illo omnibus diebus vite sue, quod Zacharias propheticè prædixit futurum, dato nobis Christo? Audiat hoc loco Beza quid ipse Calvinus de hac per Spiritum Christi sanctificatione scripserit. Christus (inquit) Spiritum accepit à Patre, quem in suos omnes effundat. Non enim voce tantum vel scripto dicat quid rectum sit, sed Spiritus sui gratia intus format corda hominum ad seruandam iustitia regulam. Hæc ille in Harmonia, luculenter ostendens quæ sit vera nostra sanctificatio per Spiritum Christi. Sunt ergo ex diametro ista contraria: Sumus in nobis ipsis iniusti, & sumus Spiritu Christi sanctificati. Rursum, quum per fidem iustificamur, sumus in nobis ipsis iniusti: & quum per fidem iustificamur, Spiritu Christi sanctificamur. Sanctum & iustum esse, sanctitas & iustitia, coniuncta in Scripturis ponuntur, & idem prorsus significant. Sic absurdissimam suam hæresim circa iustitiam imputatiuam & fidem iustificantem per imputatam Christi iustitiam, absque manifesta & perspicua cōtradictione explicare hæretici non possunt.

Ad Matt. cap. 12. vers. 18.

Imputatiua iustitia sine contradictione explicari non potest.

Iam verò fallum quoque & ineptum est quod ex suorum placitis affirmat Beza, *nouam vitam sue iustitiam inherentem, non esse causam sed testem eius iustitiæ, cuius imputatione seruamur, id est, ex qua nobis imputata iustificamur. Hæc enim noua vita vel iustitia inherens aut ipsam significat reuouationem, & per Spiritum*

iustitia inherens est causa iustitiæ, nõ testis.

rum Christi sanctificationem (quã agnoscit Beza) quæ in prima nostra iustificatione confertur, aut consequentẽ postea vitæ nouitatem & fructus iustitiæ in bonis operibus. Vtroque modo non testis sed causa iustitiæ nostræ est. In prima iustificatione causa formalis, vnde iusti & sancti & filij Dei dicimur, qui prius filij iræ fueramus, est ipsa renouatio interna & sanctificatio nostra per Spiritum Christi, quæ partim *ex fide* constat *purificante intellectum*, partim & multo excellentius ex charitate *diffusa in cordibus nostris*, qua Deo per amorẽ filialem vnimur, *accepto spiritu adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater.* Causa, inquam, formalis, seu ipsa forma est iustificationis nostræ per Christum; illa vitæ nouitas, & sanctificatio per Spiritum Christi, *quem misit Deus in corda nostra*, vt Paulus docet. In consequenti vitæ nouitate & fructibus iustitiæ acceptæ, illi fructus, illa bona opera non solum testimonia quædam sunt acceptæ iustitiæ, & inhabitantis corda nostra Spiritus Dei, sed etiam causa sunt formalis maioris iustificationis, vt ex illis magis iustificemur, magis ac magis iusti denominemur. Rursum, causa sunt meritoria salutis finalis & vitæ æternæ, quam Deus bonis iustorum operibus misericorditer & iustè retribuit: misericorditer ex parte gratiæ ac radicis eorum, & quia remunerat supra condignum; iustè nihilominus, & vt

iustus

A& 15.

Rom. 5.

Rom. 8.

Gal. 4.

iustus iudex, quia talem mercedem repromittere dignatus est: ut iam reddere quod promissit, iustitia diuinæ actio sit. Sic causa iustitiæ qua seruamur, iustitia inhærens, vitæ nouitas, bona iustorum opera sunt. Sic in iustificandi vocabulo explicando toto celo errauit Beza, errauit Calvinus, quem Beza ad verbum sequitur, errant omnes hodie hæretici, eodem ferè modo rem explicantes.

21. *Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est.* 22. *Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes & super omnes qui credunt in eum.*

Quamuis hæc verba in proximè præcedenti sententia obiter tractata & explicata fuerint, tamen quia hoc loco plurima sua venena inspergit Calvinus, quasi que defensionis suæ cardinem pro sola fide iustificante in his verbis ponit; sicut in præcedentibus posuit Beza, contra eius venena antidotum proferemus, & omnes defensionis eius partes examinabimus. Quærit & examinat quæ sit hoc loco *iustitia Dei sine lege*, quam postea *iustitiã Dei per fidem Christi* Apostolus vocat. *Dubium* (inquit) *est qua ratione Dei iustitiam appeller, quam per fidem obtinemus: ideòne quia sola corã Deo consistit, an quòd eam nobis Dominus sua misericordia largiatur. Quoniã utraque interpretatio bene quadrabit, neutra ex parte contendimus. Hanc ergo quam & Deus homini com-*

G 5   *municat,*